

जगा लावावे सत्पथि

—कु. हेमलता न. केसकर,
घर नं १८४ कसवा पेठ,
फलटण, जिल्हा सातारा,
फलटण ४१५ ५२३

* मनुष्याचे जीवन हे विविधतापूर्ण आहे. त्यामध्ये नित्य वेगवेगळचा घटना घडत असतात काही प्रसंग क्षुल्लक असतात तर काही प्रसंग मनावर ठसणारे असतात. काही घटना आनंद देणाऱ्या असतात. तर काही घटना दुःख देणाऱ्या असतात. त्यामुळे ममुष्य कधी सुखाच्या हिंदोळावावर झोके घेत असतो तर कधी दुःख होणाऱ्या प्रसंगाने त्याचे मन हेलावून जाते. मनुष्याचे जीवन म्हणजे हास्य, कहण, रौद्र, वीर, भयानक इत्यादि रसांनी भरलेला पेलाच आहे! 'जीवन व्यतीत करीत असतांना या विविध रसांचा आस्वाद मनुष्य घेत असतो.

मनुष्याला करुण रसामुळे निर्माण होणारे दुःख मात्र नको असते. कारण जीवनात मनुष्याला अनेक समस्यांना सामोरे जावे लागते. कुणाला रहायला जागा नसते, तर कुणी नोकरीच्या शोधात असतो, एखादा असाध्य रोगाने पिडलेला असतो, तर एखादा व्यक्तिजवळ खुप ऐश्वर्य असूनही ते भोगज्यास तो असमर्थ असतो.

जीवन म्हणजे अशा प्रकारे संकटाची मालिकाच आहे. मनुष्याला दुःख प्राप्त झाले की त्यातून मार्ग कसा काहावा हे त्याला समजत नाहीं. या दुःखातून पार पडण्यासाठी तो अनेक प्रयत्न कसतो. आजारी मनुष्य औषधासाठी डॉक्टरांकडे जातो, बकीलाकडे कायद्याचा सल्ला घेण्यासाठी जावे लागते, त्याप्रमाणे प्रायंचिक समस्येतून मुक्त होण्यासाठी श्री साईबाबां सारख्या सत्पुरुषाकडे घाव घेतो. वेगवेगळचा प्रकारे मनुष्य श्री साईबाबांची उपासना करतो. कोणी त्यांच्या पोथीचे पारायण करतो, कोणी, भक्त नित्य नेमाने पूजा अर्चा करतो. कारण प्रयंचातील अडचणी दूर होण्यास किंवा दुःख सुसहच होण्यसाठी साईबाबा हे अलिङ्गाच्या काळातील थोर संत आहेत संत म्हणजे मनुष्याचा देह धारण केलेले परमेश्वरच होत. पारमार्थिक क्षेत्रात त्यांचा फार मोठा अधिकार असतो. परमेश्वरांची कृपा संताच्या माध्यमातूनच प्रकट होत असते. आपल्या अर्तींद्रिय शक्तीने दृश्य जगाच्या पलिकडचे ते पाहू शकतात. त्यांना काही सिढी प्राप्त झालेली असते.

या सिद्धिच्या सहाय्याने ते रंजत्यागांजल्यांचे दुःख जाणतात व ते दूर करतात. यालाच आपण चमत्कार किंवा लीला असे म्हणतो. देहरूपाने श्रीसाईं वावा नसले तरी श्रद्धेने भक्ति करणाऱ्याला त्यांचे अस्तित्व प्रतीत होते. महान संत साईंवावा देहरूपात असतानाही अनेक चमत्कार करीत. उदा. दीपावलीच्या सुण असता आपल्या अचाट योग सामर्थ्याने पणत्यामध्ये पाणी घालून ज्योत पेटवली व सान्यांना आश्चर्यचकीत केले.

पण आजही लीलारूपाने श्रीसाईंवावा आहेत हे आपल्या अनुभवास येते. एखाद्या भक्ताने 'साईंचिरितांचे पारायण केले व प्रसाद ग्रहणासाठी वावांनी यावे अशी इच्छा केली तर कोणत्याही रूपाने वावा येतात व त्या व्यक्तिला त्यांचे अस्तित्व प्रतीत होते. श्री वावांकडे कोणीही संकटग्रस्त जीवाने जावे, या संकटातून मला वाचवा किंवा उपाय मागावा 'श्रीसाईंवावा हमखास त्याला संकटमुक्त करतील. श्रीसाईंवावांची कृपा झाली की असाध्य असे काही नाही. त्यांच्या कृपेमुळे कोणी कॅन्सरसारख्या असाध्य रोगातून वरा होतो, तर कोणाचे ऑप-रेशनच टळते. श्रीसाईंवावा असे शारिरीक दुःख दूर करतात. त्याचबरोबर प्रपंचातील समस्याही श्री वावांच्यामुळे दूर होतात. कोणाला रहायला जागा मिळते, तर कोणी परीक्षेत उत्तीर्ण होतो. जशी व्यक्तिची भक्ती असेल श्रद्धा असेल तशी त्यास प्रचिती येते. 'नित्य मी जिवंत, जाणा हेचि सत्य। नित्य ध्या प्रचिती अनुभवेः — याप्रमाणे प्रत्येकाचे अनुभव वेगवेगळे आहेत. अनुभव वेणारे वेगवेगळे आहेत. अनुभवाचे स्वरूप वेगळे आहे, पण अनुभव देणारे 'श्रीसाईंवावा हे एकमेव आहेत.

फुलांचा सुगंध जसा मनुष्याला आर्कषित करतो, त्याप्रमाणे 'साईंलीला वाचल्या की मनुष्याच्या मनात श्रीसाईंवावा म्हणजे कोण हे जाणून घ्यायची इच्छा निर्माण होते. कारण साईंभक्तांनी स्वतःच्या शब्दात वर्णन केलेले हे अनुभवाचे बोल आहेत. त्यात सत्यता, स्वानुभूति त्याप्रमाणेच श्रद्धा आहे. भाषाघौली साधी व सरल आहे. साईंभक्तांचे ते प्रामाणिक निवेदन आहे. तसेच सर्व 'लीलामध्ये वावांच्यावर भक्ताची असलेली श्रद्धा, भक्ति प्रगट होते. श्री साईंवावांच्यामुळे मी अडचणीतून निभावलो किंवा वावांनीच माझी इच्छा पूर्ण केली ही दृढश्रद्धा शब्दातून प्रगट होते.

अशा प्रकारच्या अनेक 'साईंलीला' कडे वरवर पाहिले असता असे वाटते की श्रीसाईंवावांची भक्ति केली त्यांच्यावर श्रद्धा ठेवली की आपले मनोगत पूर्ण होतात. सागरात जशा लाटा निर्माण होतात व त्या सागरातच विरुद्ध जातात,

पुनः निर्माण होतात, पुनः त्या सागराशी मिळून जावात. त्यामध्ये सहजता आहे, त्याप्रमाणे श्रीसाईबाबा सहजपणे चमत्कृति घडवितात, त्यालाच आपण 'लीला' असे म्हणतो. कारण जेव्हां आपण प्रयत्नाने एखादी गोष्ट करू शकत नाही, किंवा आपण असमर्थ असतो अशा वेळी श्रीबाबांचा धावा आपण करतो आणि जे मानवी शक्तीला असाध्य ते श्री साईबाबा सहजपणे लीलया साध्य करतात. यामुळे अश्रद्ध मनुष्यही श्रद्धादृ बनतो. नास्तिकाच्या मनातही आस्तिक भावना निर्माण होते. श्रीसाईबाबांच्या रूपाने परमेश्वर आहे हे कळते. हात आपोआप जोडले जातात व मस्तक साईचरणी नम्र होते.

'साईलीला' हे एक माध्यम आहे. त्या माध्यमातून अश्रद्धाच्या मनात श्रद्धा निर्माण व्हावी. जडजीवाने ईश्वरी मार्गाला लावावे, हा श्रीबाबांचा हेतू आहे, केवळ भक्ताची दृच्छा पूर्ण करणे, भक्त ज्याची अपेक्षा वाळगेल ते त्याला देणे हे आवांचे कार्य नाही.

‘जगा लावावे सत्पथि
हेचि साईलीलेची कृति

यातून साईबाबांच्या चमत्कारांचा हेतू स्पष्ट होतो की 'जगा लावावे सत्पथि' म्हणजे जगाला हा शब्द खूपच व्यापक अर्थाने योजला आहे. जगातील सर्वांना यामध्ये सर्व जातीधर्मांचि सर्व स्त्रीपुरुष मुले या सर्वांना सत्पथि म्हणजे सन्मार्गाला लावावे या उद्देशानेच 'साईलीला' होत असतात.

जीवनाचा मार्ग आक्रमीत असता पुण्यकळ वेळा आपल्या हातून चुका होतात. सर्व घटनांचे कर्तृत्व आपण स्वतःकडे घेत असतो. वाईट घडले की मात्र आपण देवालाच दोपी घरतो. परमेश्वरावर श्रद्धा न ठेवता आपण विज्ञानाचा पुरस्कार करतो. या गोप्टीचा त्याग करून आपण आपले मनःसामर्थ्य वाढविले पाहिजे. श्री साईबाबांच्या चमत्कृतेते मनन केले की हे सहज शक्य आहे. आपण आपले कोणतेही काम असो, ते चांगल्या प्रकारे पार पाडावे, कोणाला दुःख देऊ नये, सत्याने वागावे, कोणाचाही द्वेष करू नये, इत्यादि जे नीति-नियम आहेत ते आचरणात आणाव, आपण कर्तव्य करीत असता परमेश्वरावरही श्रद्धा ठेवावी. हीच साईबाबांची एक प्रकारे, निरपेक्ष भक्तिं आहे. काहीतरी हेतू मनाशी घरून भक्ति केली तर ती सापेक्ष भक्तिं होईल. आपण सापेक्ष भक्तिं करीत असता निरपेक्ष भक्तिं करण्यास शिकले पाहिजे. त्यासाठी स्वतः-पासून सन्मार्गाला लागण्याचा प्रयत्न केला पाहिजे. 'साध्याही विषयात आशय असे मोठा!' याप्रमाणे श्रीसाईबाबांच्या 'साईलीला' म्हणजे अनेक छोटे मोठे पण चमत्कृतियुक्त प्रसंग आहेत व त्यापासून आपल्याला खूप शिकता येते, वोध घेता येतो.

शिर्डी साईबाबा व शिकवण

—श्रो. रमेश डी. चव्हाण

साईनिकेतन, गुजरलेन,
मु. पो. ता. नवापूर, जि. घुळे,
पिन ४२५ ४१८

* शिर्डी—सद्गुरु साईबाबांच्या वास्तव्याने पुनित झालेली भूमी. येथेच साधारणपणे एकोणीसाव्या शतकाच्या उत्तरार्धात साईबाबा एका लहान मुलाच्या स्वरूपात अवतीर्ण झाले आणि शिरडी या लहानशा गावाचे भाग्य उदयाला आले. साईबाबांच्या आधी शिरडी गावाची कुणाला ओळखही नसेल पण तेच शिरडी साईबाबांच्या वास्तव्याने महाराष्ट्रातच काय पण भारतात किंवहुना जगातसुद्धा आज सर्वांना ठाऊक आहे. शिरडी हे भाविकांचे नव्हे साईभक्तांचे श्रद्धास्थान झाले असून लांबलांबचे भाविक भक्त बाबांच्या दर्शनासाठी, नवस फेडण्यासाठी दररोज हजारोंच्या संख्येने येत असतात. दिवसेंदिवस यात वाढ होत आहे कारण आजच्या विज्ञानयुगात मानवाला धार्मिक समतेचे व एकात्मतेचे दिव्य सामर्थ्य केवळ शिरडीच्या साईबाबांच्या अलौकिक सामर्थ्यातच आहे.

शिरडीकरांच्या परमभाग्याने साठ वर्षे बाबांनी शिरडीत वास्तव्य केले आणि हच्चा परिसराला महात्म्य मिळवून दिले. या साठ वर्षांच्या काळात बाबांनी कलियुगात पाखंडी जनतेला भक्तीमार्गाकडे खेचून आणून बंधुत्वाची भावना वाढविण्याचे लोकोत्तर कार्य केले. त्यांच्याकडे जो कोणी जाई त्याला सोईस्कर व त्याच्या परिस्थितीला अनुकूल होईल अशीच शिकवण ते त्याला देत असत.

बाबांची शिकवण, त्यांच्या लीला व त्यांचे जीवन ही एकमेकांत गुंतलेली आहेत. साईबाबांची शिकवण समजून घेणे म्हणजेच साईबाबांना ओळखणे ... जाणणे होय. साईबाबा हे आत्मसाक्षात्कार झालेले आत्मनिष्ठ असे गूढवादी होते. बाबांना अनेक सिद्धी अनुकूल होत्या. त्यांच्या बळावर वाटेल ते कहू शकत. त्यांच्या जीवन लीलेतील एकेका क्षणाचे विश्लेषण करून पाहिले व त्यातील अर्थ समजून घेण्याचा प्रयत्न केला तर आपणाला त्यांची शिकवण कळून येईल त्यासाठी एकच उदाहरण पुरेसे बोलके आहे.

एकदा बाबा मशिदीत बसले होते. अण्णासाहेब दाभोलकर म्हणजेच हेमाडपंत बाबांचे पाय रगडीत होते. म्हाळसापती, बापूसाहेब बुटी, शामा, काकासाहेद दिक्षित आदि मंडळीही त्यावेळी तिथं हजर होती. गप्पागोष्टींना नुसता उत आला होता. मध्येच बाबा हसू लागले. काहीवेळाने खदखदून हसायला लागले. उपस्थितांना आश्चर्य वाटू लागले. हसण्याचे कारण कुणाला काही कळेना. अण्णासाहेब स्वतःशी विचार करू लागले आपल तर काही चुकले नाही ना?

तितक्यात आपले हसू आवरीत बाबा म्हणाले, “ऐकारे, आज मी एका चोराला पकडले आहे. हा हेमाडचा मघाशी एकटाच फुटाणे खात होता. हेमाडपंत चक्रावून गेले. त्यांना कळेना विनाकारण आपल्यावर आळ ठेवीत आहेत त्यासाठी ते म्हणाले “बाबा, सकाळपासून फुटाणे कसे आहेत ते सुद्धा मला ठाऊक नाही आणि उगीचच आपण माझ्यावर आळ लादता?■

त्यावर बाबा म्हणाले, “आमण उगीच नाही बोलत, माझ्याजवळ भरभक्कम पुरावा आहे असे म्हणून बाबांनी फुटाण्याचे दोन-चार दाणे हेमाडपंतांच्या कोटाच्या बाहीला चिकटलेले होते ते काढून दाखवले. कोट अंगात असला की तो दुमडतो त्याला वळधा पडतात. त्या वळधातून बाबांनी एक-दोन नव्हे तर पाच-पंचवीस फुटाणे काढून दाखविले.

हेमाडपंतांना आश्चर्य वाटले. त्यांना फुटाण्याचे कोडे काहीं केल्या उलगडेना. फुटाणे आलेतच कसे? काही ... काही त्यांना कळेना तेव्हां मुकाटच्याने त्यांनी अंगावर आलेली बाजू मान्य केली व बाबांना म्हणाले “बाबा आजपर्यंत जवळ असतील त्यांना आवी घास दिल्याखेरीज मी कुठलाच जिन्नस कधी एकटच्याने खालला नाहीं. एकटे खाण्याची खोड फार वाईट हे माझे मत असल्याने मी चोरून फुटाणे खाल्ले नाहीत हे मात्र तितकेच खरं आहे!

तेव्हां बाबांनी सांगितले, “अरे हेमाडचा! जवळ असेल त्याला तू देतोस पण जे जवळ नाहीत त्यांची कधी तुला आठवण होते काय? अरे समोरचे माणूस दिसते त्याला नवल म्हणता येत नाहो पण समोर नसलेले माणूस आपल्या डोळचांना दिसलं पाहिजे. त्यांच्या आठवणीने ज्याच्या घशाखाली घास उतरत नाही त्याला मी ‘माणूस’ म्हणतो.

हेमाडचा, आपण रोज भाकर खातो पण त्या भाकरीत सर्वांचा भाग आहे हे जेव्हां आपण समजू शकतो तेव्हां जीवनात अर्थ आला असे मी मानतो. तोंडात भाकरीचा तुकडा घालण्या आवी ज्यांच्या तोंडातून भूक ओरडते आहे

अशांची विचारपूस करून त्याला काही भाग दिल्यावरच ती खालेली भाकरी गोड लागेल. माणसानं आधी दुसऱ्याचा विचार केला पाहिजे. जो दुसऱ्याचा विचार करील त्याच्या जीवनात धर्म आला असे समजावे. माणसानं जिभेला हे शिक्षण दिले पाहिजे. जिभेला फार वाईट खोड आहे. मला आधी खाऊ द्या, मग राहिलेल दुसऱ्याला द्या. अशा जिभेला आवरून धरले पाहिजे. जिभेप्रमाणे तोंड, डोळे, कान आदि इंद्रियांनाही ताव्यात ठेवले पाहिजे. त्यांना नाही आवरलं तर उधळलेल्या घोड्यासारखी गत होते. घोडा खड्डयात व घोडयावरचा माणूसही खड्डयात.

अशी वाबांची शिकविण्याची पद्धत होती. अशी वाळबोध शिकवण ज्यांना एकायला मिळाली ते धन्य होत.

सान्या जीवनभर वाबांनी दुसऱ्यांची दुःखे नाहीशी करून त्यांना सुखी करण्याचा अहृनिश प्रयत्न केला. वाबांचे जीवन हे अखिल मानवजातीच्या कल्याणासाठी होते. वाबांच्या शिकवणीने माणसामाणसात प्रेमभाव वाढत जाई. आपसातील मतभेद व द्वेषभावना नाहीशा होत व सर्व मानव समाज एक-मेकांच्या उल्कर्षासाठी झटे यादृष्टीने साईभक्तांनी वागण्याचा प्रयत्न केल्यास बंधुत्वाच्या भावनेने सारे भवत जोडले जातील.

“सर्वेऽपि सुखिनः सन्तु
सर्वे सन्तु निरामयाः ।
सर्वे भद्राणि पश्यन्तु
मा कश्चित दुःखमाप्युयात ॥

बाबांनी अशा प्रकारच्या अनेक शिकवणी भवतांना वेळोवेळी दिल्या आहेत. शिरडी सारख्या वैराण भागान वाबांनी अलौकिक कार्य करून शिरडीचे नंदन-वन बनविले आणि म्हणूनच एक पावन तीर्थस्नान म्हणून शिरडीची ख्याती आज सर्व दूर आहे. थोडक्यात सांगावयाचे म्हणजे शिरडीच्या बावतीत माझा एक हिन्दी शेर आठवतो तो असा -

“शिरडीसे बढकर
तीर्थ कोई दूसरा नहीं ।
कही भी जाकर आवो लेकिन
शिरडी जैसा आनंद नहीं ॥”

श्रीसाईकृपा

—सौ. उज्जवला अर्द्धविंद झारापकर, एम. ए.
झारापकर भवन, मुंबई - २८.

* माझा जन्म कोकणातील एका मध्यमवर्गीय पण सुसंस्कृत घराण्यात झाला. देवावर खुर्ण शेंद्रा ठेऊन अविरत मेहनत करण्याचे वाळकडू मला पाजण्यात आले व याच भांडवलावर मी आज यशाचे शिखर गाठले आहे.

मुख्यातीचे शिक्षण कोकणात झाले. सर्व विषय चांगले असून इंग्रजी कच्चे राहिले. त्यामुळे मुंबईत आल्यावर अभ्यास कठीण वाटू लागला. बरीच मेहनत घेऊन इंग्रजी सुधारण्याचे प्रयत्न केले व अशात चांगले शिक्षक लाभले व त्यामुळे मी थोड्याच कालात हंग्रीवर प्रभुत्व संपादन केले व शेवटी एम. ए. ला अर्थशास्त्र घेऊन पहिल्या श्रेणीत पास झाले.

याच शिक्षण कालात वडिलांवर माझा शिक्षणाचा भार पडू नये म्हणून शिक्षिकेचे काम करीत होते. मंत्रालयात प्रसिद्धि खात्यात सहज नोकरी मिळाली. व एम. ए. होताच लेक्चरर म्हणून कॉलेजात नेमणूक झाली. पण नोकरी चालू ठेवण्याचा योग नव्हता म्हणून म्हणा किंवा दैवयोग म्हणा लग्न ठरले. नोकरी करणे माझ्या सासरी पसंत नसल्यामुळे चांगल्या नोकरीचा त्याग केला व सासरच्या व्यवसायात सामील झाले.

माझे वडिल निस्सीम साईभक्त, त्यांच्यावर बरीच गंडातरे आली. पण आपल्या साईश्रद्धेमुळे वडिलांनी मार्ग काढला. या सर्व गोष्टीचा माझ्यावर अनुकूल परिणाम झाला व मीहि श्रीसाईबाबांची भक्ति सुरु केली. शिरडीस वडिलांबरोवर गेले. श्रीसाईसच्चरिताची पारायणे केली व याच दैवी सहाय्या-मुळे मी आज यशाचे शिखर गाठले.

पडत्या काळात मी वडिलांना विचारीत असे की कुठे आहेत तुमचे साई-बाबा आता? वडिल म्हणायचे जरा थांब व चमत्कार पहा. पण माझा विश्वासच वसत नसे. असेच दिवस चालले होते नंतर अचानक इतक्या जलद घटना घडल्या की माझ्या वरील प्रश्नाचे उत्तर मिळाले.

माझ्या लग्नात मी एकुलती एक मुळगी असून मुद्दा अहेर घेतला गेला नाही. वडिलांच्या मते हुंडा व अहेर या गोष्टी त्याज्य आहेत. सर्वांचे आशिर्वाद म्हणजेच अहेर. पण यामध्ये अपवाद ठरले माझे वडिल. त्यांचा अहेर मी स्वीकारला. तो अहेर म्हणजे श्रीसाईबाबांची सुंदर तसबीर. वडिलांनी माझ्या जीवनांतील पुढील यशस्वी वाटचालीसाठी माझ्यामागे श्रीसाईरूपी शक्ति उभी ठेवली.

त्यानंतर अपयश हा शब्द मी कधीच ऐकला नाही. हा माझा अनुभव आज दि. १४-४-८३ गुढीपाडवा या मुहूर्तावर लिहिला जात आहे. आज तप्पर सेवेची यशस्वी पन्नास वर्ग वाटचाल करून आम्ही सुवर्णमहोत्सव साजरा करीत आहो. माझे सासरे गणपती भवत, व मी साईभक्त म्हणजेच या यशामागे श्रीसाईगजाननच उभा आहे.

अशा या सुवर्णक्षणी मी श्रीसाईबाबांना विसरूच शकत नाही. म्हणूनच ही त्यांना आदरांजली. श्रीसाईबाबांचे प्रेम लावणारे माझे वडिल श्री. गणपतराव सामंत यांना धन्यवाद.

सर्व साईभक्तांना माझे प्रणाम.

साईंबाबांनी केलेली अजब कृत्ये

- (१) गहू दळून त्याचे पीठ वेशीवर टाकले व शिरडी गावातील महामारी रोग घालविला.
- (२) धुनीजवळच्या खांबावर सटक्याचे प्रहार करून धुनीतील प्रचंड ज्वाळा कमी केल्या.
- (३) मोठ्याने गर्जना करून मुसळधार पाऊस थांबविला.
- (४) धुनीमध्ये हात वाळून भट्टीमध्ये पडलेल्या लोहाराच्या मुलीस वाचवले.
- (५) आपल्या हाताने भुईमूगाच्या शेंगा रगडून त्यातील दाणे काका महाजनीस खावयाला दिले व त्यांची मोडशी थांबविली.
- (६) मूठ वळून डाव्या हाताचे कोपर उजव्या हातात ठेवले व तो डावा हात फिरविला मिरीस्करांना दाखविला व त्यांना सर्पविद्वल आगाझ कल्पना दिली.
- (७) “चहू नको भटुरड्या खाली उतर” असे शब्द शामाला उद्देशून बोलले व त्याचे सर्पदंशाचे विष उतरविले.
- (८) आपल्या दोन्ही जांघेवर प्लेगच्या गाठी धेऊन खापडचार्चाच्या मुलाला वाचवले.
- (९) भक्त धुरंधर यांना बाबांनी चिलीम ओढायला दिली व तेव्हांपासून त्यांचा दमा कायमचा घालविला.
- (१०) “अरे वीरभद्राप्पा, अजून तरी शरम धरून वैर सोडून दे.” असे बाबांनी म्हटल्यावरोबर सर्पने आपल्या तोंडात पकडलेल्या बेडकाला सोडून दिले.

—श्री. माधव गजानन गोरे
विनायक बाग, बालाजी मंदिर मार्ग,
कुर्ला (पश्चिम) मुंबई—४०० ०७०.

श्रीसाईची लीला अगाध आहे

—श्री. आनंदा चाफेकर
द्वारा श्री. डी. बी. सूर्यवंशी
रिटा. डिस्ट्रिक्ट जज्ज
३५२ साकेत, इंदोर

* इंदोरला प्रत्येक गुरुवारी छावणीत मोठा बाजार भरतो, तीन महिन्यापूर्वी गुरुवारच्या बाजारातून मी माझी व ज्यांच्या बंगल्यात मी रहातो त्या साहेबांची भाजी आणायल। बाजारात गेलो. भाजी घेऊन आल्यावर मी साहेबांच्या भाजीचा हंशोब दिला व मी बंगल्यातच असलेल्या माझ्या व्हॉर्टरमध्ये गेलो. तेथे गेल्यावर मला आठवले की माझ्या सामानाची एक पिशवी मी बाजारातच विसरून आलो त्यात घेतलेल्या डाळी भाजी वर्गे असे १०—१५ रुपयांचे सामान होते. मी तर घावरूनच गेलो होतो. बाजारात राहिलेली पिशवी परत सापडेल याची कोणालाच किंचित मात्र आशा नव्हती. कारण तेथे मी आलो त्यावेळी दीड दोन हजार लोक होते. शेवटी श्री साईबाबांचे स्मरण करीत व पिशवी मिळाल्यास प्रसाद वाटेन असे मनात म्हणत मी पिशवी शोधायला परत बाजारात गेलो. एवढ्या वेळात दीड तास निघून गेला. बाजारात जाऊन पहातो तर पूर्ण बाजार उठून गेलेला होता व पिशवी जेथे मी विसरलो होतो त्याच ठिकाणी तशीच ठेवलेली होती. त्यातली एक वस्तूही कमी झालेली नव्हती. हे पाहून मला फार आनंद वाटला व मी येताना प्रसाद घेऊनच आलो हा सर्व प्रकार पाहून श्री साईबाबांची लीला अगाध आहे असेच म्हणावे लागेल. श्री साई माऊळीची आम्हां सर्वांतर अशीच कृपा दृष्टी राहो हीच त्यांच्या चरणी प्रार्थना आहे.

श्रीबाबांची अगाध अघटित लीला

—सौ. उषा प्र. अधिकारी
सावित्री सदन, बंदर रोड, रत्नागिरी.

* शिरडीत कोंडचा सुत्तार नावाचा बाबांचा एकनिष्ठ भक्त होता. बाबांचे त्याच्यावर इतरांहून निराळचा तऱ्हेचे प्रेम होते. एक दिवस दुपारच्या वेळी श्रीबाबा म्हणाले, “कोंडचा, खळवाडीत जा. तिथे गंजी पेटलीय ती विज्ञवून ये.” विचारा कोंडचा घाबरला. ताबडतोब खळवाडीकडे धावत सुटला. तिथे विचारपूस करता आगबींग काही नाही असे समजले तेव्हां बाबांकडे परत येऊ तो रसण्याच्या स्वरात म्हणाला, “बाबा, काहीतरी सांगून मला दुपारच्या वेळी किती तरास दिलात देवा! गंजीला आग नाही नि काही नाही उगीच उनातून हेल्पाटा पडला आणि माझे पाय मात्र पोळले.” बाबा फक्त हसले. कोंडचाकडे एकटक पहात म्हणाले, “कोंडचा, मी कधीच असत्य बोलत नाहीं. मागे वळून पहा, तो बघ किती धूर पसरला आहे.” बाबांचे बोल ऐकून कोंडचाने मागे वळून पाहिले तो खरेच. खळवाडी पेटली होती. जोराचा वारा सुटला होता. दुपारचे रखरखीत ऊन पडलेले असून लोक धावन येत आहे तोंडाने बाबा ... बाबा औरडत आहेत रडत आहेत म्हणत आहेत बाबा का देवा कोपलात? खळवाडी अमुचा प्राण आहे बाबा. तिच्यावर आमचे जीवन ती जर पेटून खाक झाली तर आम्ही कुणाच्या तोंडाकडे पहायचे? मुले माणसे मरतील गुरेढोरे प्राण सोडतील. या संकटातून आम्हांला तुमच्याशिवाय कोण वाचवणार? तुमीच आमचे विष्णू, शंकर, गणपती, बाबा, बाबा या लेकरांकडे पहा. आमची दया येऊ द्या बाबा. श्रीबाबा म्हणजे शिरडीवासियांचा कलिजा, परमेश्वर. तो लगेच हेलावला आपला सटका हातात वेऊन ते लोकांवरोबर खळवाडीत गेले. मधल्या गंजीने पेट घेतला होता. तिच्या भोवती पाण्याची धार त्यांनी फिरविली व हातातला सटका जमिनीवर आपटला. आणि लोकांकडे वळून ते म्हणाले, “ही एवढीच जळेल. बाकीच्यांना धक्का लागणार नाहीं. ते सामर्थ्य कुणावही नाहीं तुम्ही शांत चित्ताने घरी जा.” खरोखरच तेव्ही एकच गंजी जळली पण जवळ चिकटून असलेल्या इतर गंज्यांना अग्नीचा स्पर्शही झाला नाहीं. लोक स्तंभत झाले अतिशय आनंदित मनाने श्रीबाबांना पुन्हां पुन्हां प्रणाम करीत बाबांच्या अलौकिक सामर्थ्यवद्दल एकमेकांशी चर्चा करीत निश्चित मनाने घरी गेले.

एकदा मध्याह्नीची वेळ होती आणि अकस्मात धुनीमाईने पेट घेतला. मोठमोठ्या ज्वाळा निवू लागल्या. पण जवळ जायला कुणाची छाती होईना. बाबा मात्र निवांतपणे बसून होते. ते काहीच हालचाल करीत नाहीत असे पाहून एकजण म्हणाला, “अरे, आपण पाणी आणून ती विझवू या.” श्रीबाबांचा राग माहित असलेला दुसरा भक्त म्हणाला, “नको रे बाबा. बाबाच काय ते पहातील. आपण जर पाणी विझवायला आणले तर डोक्यात सटका बसेल त्याचे काय? पण वाचा शांतच राहिले तर ही द्वारकामाई आज सवंध जळणार. श्री बाबा अंतर्जनी भक्तांचे मनोगत जाणणारे. त्यांची मनाची घालमेल त्यांना कळल्याशिवाय कशी राहिल? ते उठले. त्यांनी आपला सटका हातात घेतला. ज्वाळांचा भयंकर उडालेला भडका पाहून ते धुनीपासून जवळच असलेल्या खांबावर सटका आपटून आग्नंला उद्देशून म्हणाले, “हे तू आज काय मांडले आहेस. सवूर . . . सवूर.” अग्नीने ती आज्ञा मानली आणि धुनी शांत झाली. लोकांनी दीर्घ निःश्वास सोडला.

श्रीबाबांना दीपोत्सवाचे फार वेड. ते रोज पणत्यात तेल घालून वाती घालून पेटवित सर्व मशिदीत लावीत आणि आनंदाने त्याकडे पहात काहीतरी पुटपुट रहात. आरंभी वाणी दररोज तेलही पुरवित. एकदा मात्र सर्वांनी कट करून तेल देण्याचे नाकारले. ‘सर्वांच्या अंतर्यामी’ आपण तेल देतो म्हणून हा पणत्या लावतो हा अहंकार होता तो बाबांनी जाणला. त्यांनी टमरेलात असलेले थेंबभर तेल पीठन टाकले नंतर टमरेलात पाणी भरून ते सर्व पणत्यात घातले. वाती घातल्या व पुन्हां काहीतरी पुटपुट काढ्या लावल्या. रोज तेलावर जळणाऱ्या पणत्या रात्रभर पाण्यावर जळत राहिल्या. श्रीबाबांची अग्निदेवावर सत्ता असल्यानेच ही अशक्य गोष्ट घडून आली.

एके समयी श्रीबाबा धुनीजवळ बसून तोंडाने काहीतरी पुटपुट होते. इतक्यात त्यांनी पटकन् धुनीत हात घालून काहीतरी उचलल्यासारखे केले. जवळ असलेले भक्त घावरले आपल्या देवाचा परमकोमल गुलाबी हात भाजून काळा पडला असेल असे त्यांना वाटले. माधवरावांनी बाबांच्या कमरेला घट्ट मिठी मारून त्यांना वाजूला ओढले. तेव्हां त्यांच्याकडे प्रेमाने पहात बाबा म्हणाले, “अरे श्यामा, कशाला घावरतोस वेड्या? माझ्या हाताला काही झाले नाही आणि होणार नाही. माझा एक लोहार भक्त आहे तो आणि त्याची बायको माझेच नामस्मरण करीत आपले काम करीत होती. त्याची बायको

कमरेवर लहान मूल घेऊन भावा फुंकीत होती. गडबडीत मूल हातातून निसटले आणि अग्नित पडले. ते मला लगेच कळले म्हणून मी अग्नीत हात धातला आणि त्या मुलीला अलगद उचलले. बरे तर बरे मुलीचा प्राण वाचला. मी अग्निला म्हटलेच होते की त्या चिमण्या जीवाला काहीही इजा करू नकोस माझी आज्ञा आहे. त्याप्रमाणे अग्निदेवाने माझे एकले आणि मुलगी सुखरूप राहिली. श्यामा, जे माझ्याकडे अनन्यभावाने पहातात त्यांच्यासाठी मला धावावेच लागते. ते माझे ब्रीदच आहे. माझ्या भवतांसाठी मला माझ्या सर्व शक्ती पणाला लावाव्या लागतात. मात्र भक्त तसाच भावार्थी पाहिजे.” बाबांचे बोल जमलेले लोक मन लावून एकत होते. श्रीबाबांच्या बाबतीत ही घडलेली सर्वप्रकारची प्रकरणे ज्यांनी याची देही याची डोळा पाहिली त्यांना ही बाबांची अग्निवरची सत्ता पाहून काय वाटले असेल? त्यांची बाबांविषयीची जी प्रेमाची भावना होती ती आता तो प्रत्यक्ष ईश्वरच आहे हच्या भावनेने आंधिकच दृढ विनम्र झाली असल्यास त्यात नवल ते काय? बाबा परमेश्वर आहेत, त्यांना सर्व कळते ते आपली चिता वहातात या भावनेने सर्वांची मस्तके श्रीबाबां पुढे विसर्गपणे झुकली होती आणि त्या कर्तुम अकर्तुम शक्तीला धन्यवाद देत होती.

श्रीबाबांची पर्जन्यावरसुद्धा विलक्षण सत्ता होती. एकदा भयंकर वारा सुटला. आकाश मेवांनी भरून गेले. पशुपक्षी धावरावेत असा झंझावात सुरुझाला. सूर्यास्ताची वेळ. सगळीकडे धावाधाव सुरु झाली. आधीच वारा सुटलेला त्यात मेवांचा गडगडाट सुरु झाला. विजा चमकू लागल्या. भयंकर जोराचा पाऊस पडू लागला. गारा पडू लागल्या. सगळे गावकरी भयंकर धावरले धरात रहणे त्यांना धोक्याचे वाटले. शिरडीत अनेक देव देवता पण त्यांचा परमात्मा म्हणजे श्रीबाबा. त्यांच्याशिवाय या संकटातून त्यांचे रक्षण कोण करणार? सगळेजेण जीवाच्या आकांताने आर्त हाक मारीत बाबांच्या द्वारकामाईत शिरले. इतकेच नव्हे तर भिकारी, गुरेहोरे ही पण मशिदीकडे धावत आली. जिकडे पहावे तिकडे पाणीच पाणी. सगळे गवत वाहून गेलेले. खळघातले सगळे पीक भिजलेले. लोक धावरले आणि श्रीबाबांना अनन्यभावे शरण गेले. स्वतःच्या जीवापेक्षा परमेश्वराला अनन्यभावे शरण आलेला भावार्थी भक्त आवडतो तो भक्तांच्या हाकेला धाव घेतो त्याप्रमाणे श्रीबाबांनी धाव घेतली ते मशिदीच्या बाहेर आले आणि मेघगर्जनेप्रमाणे त्यांनी आरोळळा ठोकायला सुरवात केली. ते इतक्या जोराने ओरडत होते आणि पावसाची निर्भत्सना

करीत होते की लोकांनी कानात वोटे घातली. आकाशही त्यांच्या आरोळीने दुमदुमून गेले. लोकांना वाटले की हथा आरोळीने मशिद डळमळून पडणार - पण तसे झाले नाही. वायू व पर्जन्य श्रीबाबांना घावरले. दोघेहीजण थांबले. वारा मंद वाहू लागला. पाऊस पूर्ण उगवला. उलट आकाशात चंद्र दिसू लागला. ढग नाहीसे झाले. गडगडाट नाहीसा झाला. हा सगळा प्रकार झाल्यावर पशुपक्षी आपल्या नियोजित जागी निघून गेले. ज्यांनी हा भयंकर प्रकार अनुभवला होता ते शिरडीबासी श्रीबाबांना पुन्हां पुन्हां ढुवा देत निघून गेले.

एकदा काका महाजनी आपल्या मित्राला घेऊन श्रीबाबांच्या दर्शनाला आले. २ दिवस राहून परत जायला निघाले व बाबांची आज्ञा ध्यायला आले. त्यावेळी आकाश काळज्या ढगांनी भरून आले होते. पाऊस केव्हां पडू लागेल याचा भरवसा नव्हता. माधवराव म्हणाले, “देवा, आता त्यांना परवानगी दे ना हा पाऊस त्यांना नव्हकी भिजवील. होडीतून नदी पार करून जायचंय ना त्यांना” श्री बाबा हसून म्हणाले, “इयामा पाऊस त्यांना काही करणार नाही. तेवढे त्याचे सामर्थ्य नाही या द्वारकामाईत वरून मी असत्य भाषण कसे करीन? वरे, काका तू ये आता. पाऊस तुला काहीही करणार नाही. ही उदी घे. काका महाजनी मित्रासहित होडीने नदी पार करून गाडीत बसले आणि अडून राहिलेला पर्जन्य धी धो पडू लागला. काकांनी प्रवासात पावसाचा काहीच त्रास झाला नाही असे पत्र श्रीबाबांना टाकले ते वाचून श्यामरावांची खात्री पटली की त्यांचा प्रवास होईपर्यंत श्रीबाबांनी पर्जन्याला आपल्या कावूत ठेवले होते. पत्रातील मजकूर श्यामरावांनी प्रांजलपणे बाबांना सांगताच ते फक्त हसले. त्यातच सर्व काही होते.

माझी समर्थ साई माऊली

—सौ. लिलावती गणेश बवे
मेंगदे वाडा, खारीवाव रोड,
बडोदा—३९० ००१.

* माऊली म्हटली म्हणजे ती आपल्याला संकटानुन मुक्त करण्याकरिता धावून येणारच! त्याच्यात माझी माय माऊली समर्थ आहे! ती काय करू शकणार नाही? पण आपले मन मात्र फार भित्रे असते. उताविळ झालेले असते. अशाच वेळी निष्ठा व सवुरी ठेवायची असते.

असाच प्रसंग माझ्यावर आला होता तो असा —

माझी सून चि. सौ. दिपाळी तिच्या माहेरी राजकोटला बाळंतपणाला गेली होती. तिची तारीख एक जानेवारी तो पर्यंत तव्येत चांगली होती. तारीख दोन पासून प्रसूती वेदना सुरु झाल्या. संपूर्ण दोन दिवस त्रास झाल्यामुळे ती अगदी क्षीण झाली. दवाखान्यात नेली असता डॉक्टर म्हणाले तिची तव्येत सिरीयस आहे. अंगात रक्त नाही. ऑपरेशन करून बाळंतपण करावे लागेल. लगेच तिच्या वडिलांनी तार करून आम्हांला वोलावले. मी व माझा मुलगा चि. प्रकाश तारीख तीनला रात्री निघालो. तारीख चारला सकाळी सहा वाजता पोचलो. आमच्याकडे साईबाबांची ३॥ फुटाची साळूच्या मातीची फारच मोहक मूर्ती आहे. जाताना बाबांजवळ तेलाचा दिवा लावून व उदी घेऊन आम्ही निघालो. बाबांजवळ अंतःकरण पूर्वक संकट निवारण्यासाठी प्रार्थना केली तेथे गेल्यावर तव्येत पाहिली. बाबांची उदी तिला पाण्यानुन एक तासाव तीन वेळा दिली: व पोटाला चोळण्यास सांगितले व बाबांचा धावा करीत बसले. माझा पूर्ण आत्मविश्वास होता की, माझी साईमाऊली याच्यानुन सुखरूप सुटका करील! याप्रमाणे बाबांच्या कृपेने अवघ्या पाच तासात म्हणजे तारीख चार रोजी दुपारी दीड वाजता सुखरूप प्रसूती झाली. ऑपरेशन न करता पुत्ररत्न झाले.

मुलगामुद्धा सात पौऱ्याचा होता! मग काय विचारता माझा आनंद गगनात मावेना! माझ्या माऊलीची माझ्यावर कृपा आहे याचे समाधान झाले. त्या

नंतर चारपाच दिवसांनी आग्ही बडोद्याला आलो. आल्यावर बाबांना पेढ्याचा प्रसाद दाखवला.

केवढ्या संकटातून त्यांनी वाचवले होते!

नंतर सव्वा महिन्याने माझा मुलगा मुलाला पहाण्यास गेला. तो काय? त्याची हाडे व कानडी शिल्लक होती. अंगावर सुखकुत्या होत्या. हे होण्यास कारण त्याला कोणतेच दूध पचेना. त्याला घेऊन मुलगा बडोद्याला आला. त्याला याहिल्यावर माझ्या पोटात घस्सच झाले.

मी त्याला वावांच्या मांडीवर ठेंवला व सांगितले बाबा तुम्हीच त्याचे रक्षण करण्यास समर्थ आहात. तुम्हीच त्याचे डॉक्टर होऊन त्याला चांगला करा! त्याला उदी लावली व पाण्यातून पाजली.

दुसऱ्या दिवशी मुलांच्या निणात डोक्टरांकडे नेला. त्यांनी वजन केले ते अवघे तीन पौंड! त्यांनी औषध दिले त्या औषधात प्रत्येक वेळी उदी घालून औषध पाजायचे असा नियम ठेवला. आता तो चार तारखेला पाच महिन्याचा होईल. आता त्याची तव्येत छानच झाली आहे. वजन तेरा पौंड झाले आहे. त्याला बाबांनीच जीवदान दिले नाहीं का?

त्याचे नाव मी साईप्रतीक ठेवले आहे. तो पूर्ण बरा ज्ञात्यावर मी हा अनुभव साईलीला अंकात देईन असे म्हटले होते. त्याप्रमाणे मी माझ्या वेड्यावाकड्या शब्दात हा पहिलाच प्रयत्न करीत आहे. तो बाबा मान्य करून घेतील; असा माझा आत्मविश्वास आहे. अशीच बाबांची सर्व भक्तांवर कृपेची पाखर असावी. एवढी बाबांच्या चरणाजवळ प्रार्थना करते.

माझ्या बाबांना माझे कोटी कोटी प्रणाम असोत.

॥०८०८०८०८० ०८०८०८०८००
लागली साई भक्तीची ओढ
०८०८०८०८० ०८०८०८०८००

—श्रो. रामचंद्र विठोबाजी झिलपे.
गणेश चेस्बर जवळ,
५००, जुनी रामदास पेठ,
नागपूर — ४४० ०१०

सकल सन्मार्गी लाविणे । कल्याण करणे समस्तांचे ॥

असे ज्याचे ब्रिद्ध नव्हे तर, प्रत्यक्ष आचरण आहे असा माझा सदगुह साईनाथ. त्यापासून मी, कसा अलिप्त राहू शकेन. हचाप्रमाणे मला साईबाबांची कवी ओढ लागली त्याचे वर्णन खालील प्रमाणे करीते आहे.

मी, १९७४-७५ ला वध्यास नोकरी निमित्याने गेलो. वध्यातील रामनगर रोडवर श्री साईबाबांचे मंदिर आहे. त्यावेळी मंदिराचे बांधकाम अपूर्ण होते. आणि मंदिराचा गाभरा रस्त्यावरून दिसत नव्हता, मी त्या रस्त्याने जात असतांना हे मंदिर मला दिसले. मंदिरात जाण्याची मला इच्छा झाली. नकळतच मी मंदिरात गेलो, नमस्कार करणार तोच मंदिरातील श्री साईबाबांची नयन मनोहर मूर्ति मला दिसली. मला त्या वेळी श्री साईबाबा कोण, व कोणाचे दैवत आहे याची मुळीच कल्पना नव्हती. मंदिरात फकीर किंवा साधूची मूर्ति असलेले हे मंदिर मी आज पहिल्यांदाच बघत होतो. याचे मला आश्चर्य वाटले. आधी कोणत्याही साधू संतावर माझा विश्वास नव्हता. मी श्री साईबाबांच्या मूर्तीकडे एकसारखे पाहून ओळखण्याचा खूप प्रयत्न केला. पण काहीच उमजेना. नमस्कार करायला मन तयार होत नव्हते. २-३ मिनीटे विचार केला की, आपण मंदिरात आलो आहोत, तर सर्व साधारणपणे नमस्कार करावा व निधावे. नमस्कार न करताच जाणे योग्य नाही. म्हणून नमस्कार केला व मागे फिरलो. परत जातांना माझे मागे कुणी तरी येत असल्याचा भास झाला. वरेच अंतर गेल्यावरही हा भास होन होता, पण माझे मागे कुणीच नव्हते.

वध्याविरुद्ध नागपूरला आलो. एक, दोन दिवस असेच गेले. फारसे मन कुठे रमत नव्हते. वाचावे म्हणून वर्तमानपत्रे, व इतर पुस्तके चाळायला लागलो. त्यात “मुलांचे साईबाबा” हे पुस्तक पहिल्यांदाच माझेकडे आले. लहान मुलांचे

पुस्तक गमतीदार असते म्हणून मी वाचावयास लागलो. सुख्वातीला एक, दोन पाने वाचली, मन काही रमेना, तरी त्यास वाचण्याचा प्रयत्न केला पुढे दोन, तीन पाने वाचल्यावर मात्र मन त्याकडे आकर्षिले गेले, त्यात बाबांनी केलेल्या चमत्कारांचे कुतूहल वाटले, व पुस्तक वाचण्यात गढून गेलो. संपूर्ण पुस्तक वाचल्यानंतरच मी ते पुस्तक ठेवले. श्री बाबांच्या चमत्कारामुळे व अचाट दैवी शक्तीमुळे मी पार भारावून गेलो. मोहिनी पडल्यासारखे झाले. व बाबां-बदूल अधिक माहिती मिळविण्याचा प्रयत्न करू लागलो. “मुलांचे साईबाबा” या लहान पुस्तकाने मला श्री बाबांची ओढ लावली, नव्हे, श्री बाबांनीच आपल्याकडे मला आकर्षित केले. वर्ध्याला न कठत केलेल्या नमस्काराचे फळ मिळाले. त्यानंतर मी, तीनदा शिर्डीस जाऊन आलो. मला व माझ्या कुटुंबियांना साईबाबांनी अनेकदा अनेक संकटातून मुक्त केले आहे. साईबाबांच्या कृपेनेच माझ्या कुटुंबयांतील सर्वच सुखी व समाधानी आहेत.

म्हणूनच बाबांनी आपल्या वचनात मागितले आहे :-

“माझ्या समाधीची पावरी जो चढेल । दुःख हे हरेल सर्व त्याचे ॥

* * *

बाबा आणि मी

-सौ. नीला उपाध्ये

२४-ए महाराष्ट्र सोसायटी,
एलिस ब्रिज, अहमदाबाद.

* सत्तावीस वर्षपूर्वीची गोष्ट. नगरला माहेरी सर्वच बहिणी व भाऊ जमले होतो. वडिलांच्याकडे सर्वजण शिर्डीला निघाले. मला कोणी न्यायलाच तयार नाहो. कारण तीन महिन्याची माझी लहान मुलगी. तिथं कुठं व्यवस्था होणार, मी म्हटल मी येणार. अन् निघाले. उन्हाळच्याचे दिवस सुटीमुळे गाडीला गर्दी पण मला ऐनवेळीही बसायला जागा मिळाली. मुलीने हूं का चूं केले नाहो. कुठेही त्रास दिला नाहो. शिर्डीला देवळाच्या वरच्या बाजूला आम्ही उतरलो होतो. त्यादिवशी दिवे गेले किंवा काय असावे, ते माहित नाहां. पण मोठे वेट्रोमॅंबर्सचे दिवे, दोन बत्या आणून ठेवल्या. त्याभोवती येणारे किडे त्रास देऊ लागले म्हणून एक सतरंजी टाकली व मुलीला घेऊन झोपवू लागवे. सर्वजण

दर्शनाच्या ओढीने आधीच निघून गेले होते. मी म्हटले छोटी नीला झोपली की आपण पोटभर दर्शन घेऊ. आणि सहज माझा क्षणभर डोळा लागला. इतक्यात पांढरे स्वच्छ गुडध्यापर्यंत नेसलेले, डोक्याला फडके पण पांढरे विलक्षण तेजस्वी असा म्हातारा हलकेच माझ्या पायापाशी आला कोण. कोण म्हणून जागी झाले. कोणीच नव्हते. मी मुलीला झोपवून उठले व वरच्या गॅलरीतून बाबांचे दर्शन घेतले. — अरे! बाबाच होते ते बाबाच, आपल्याला समजले नाही पाय पकडले असते झोपेत पण एकतर माझ्या मनाच्या तीव्र इच्छेला — मला सर्वांधी खरे दर्शन दिले. दुसरे, मनातली शंका बाबांचं वास्तव्य खरच असेल का? — प्रत्यक्ष बाबाच दिसले. — ते साईबाबा मी कधीही विसरणार नाही. हे लिहितांना पण तो प्रसंग डोळ्यासमोर उभा रहतो.

उदी :— त्यावेळी आणलेली उदी एका बाटलीत भरून कपाठात ठेऊन दिली. एकतर एका बाजूला राहिली म्हणजे कोणी हात लावणार नाही. पण पुढे काय झाले मी विसरून गेले. आणि एके दिवशी द्रपारी काहीतरी हवे होते म्हणून कपाठ उघडले. सर्व बाटल्या सारख्या होत्या. एक बाटली उघडली. झाकण उघडल्यावरोबर तर धुराची वलय वलय वर पर्यंत गोल आकारात. मला वाटल काय आहे. एकदा झाकण उघडल्यामुळे असेल. बाटली हलवली तर वलय चालूच. म्हणून त्या वलयात मी हात घातला. गरम लागली. अरे बाबांची उदी!! एकदम आठवण झाली. त्यावरोबर ती वलय पूर्ववत बाटलीत बसली. मला आठवण दिली. लगेच ती बाटली मी देवात ठेवली आहे. प्रसंगी उपयोग करते.

शिर्डीहून निघतांना शेवटी दर्शनाला गेले. तेव्हां बाबा, माझे पाय फार दुखतात सहन होत नाही, असे सांगितले व मी विसरले. पुढे पुण्याला आल्यावर आठ दिवसांनी लक्षात आले. अरे, आपले पाय कसे राहिले? बाबांनी बरे केले ... नंतर मी पुण्याला आल्यावर लहान मुलीला सांभाळून अपुरे राहिलेले चरित्र वाचले. बाळंतपणात सव्वा महिन्यात सुरु केले वाचायला म्हणून मोठी बहिण रागवायची पवित्र ग्रंथ अशावेळी वाचायचे नसतात पण मी पुरा केला वाचून. सुंदर फोटो आणला आणि घरी आले. तो पत्र आले होते. हचांना मोठ्या पगाराची नोकरी मिळाली. तेव्हांपासून प्रगतीला सुरुचात झाली.

बाबांची सेवा सरळ साधी आहे. अनुभव मात्र क्षणोक्षणी आहेत, असे तुम्हांला कृपा करणारे कोणी सापडणार नाही —

कृतांताच्या दाढेतून, काढीन मी निजभक्तां ओढून।

—श्री. प्रविण मधुसूदन वैबुडे
झोंडा बजार, शिंपी आळी,
वसई ४०१ २०१, जि. ठाणे

* मी वसईला रहातो, आणि कामाला ठाण्याला जातो. रोज जाता—येताना ठराविक गाडी, ठराविक बस ठरलेली असते. तो दिवस ३१ डिसेंबर ८२ चा होता. वार शुक्रवार अमून लोकल हाँलिडे होता. परंतु आमच्या साहेबांनी कार्यालयीन आदेश काढून कामावर वोलावले होते. माझी नवीनच नोकरी म्हणून मी कामावर गेलो. का कोण जाणे! परंतु तो दिवस मला काही विचित्रच वाटत होता. माझे कामात लक्ष लागत नव्हते. अचानक माझे पोट द्रुखायला लागले. मी अतिशय असह्य झाल्याने साहेबांना सांगून धरी आलो.

धरी आल्यावर देखील फारसा फरक तव्येतीत नव्हताच. नंतर रात्री ७।। ते ८ वा. वसईला पापडी जवळ बसचा अपघात झाल्याची बातमी कानी आली म्हणून मी सरकारी दवाखान्यात जखमीना पहाण्यासाठी गेलो. हच्चा अपघातामध्ये जोड वण उलटी झाली होती. आणि जवळ जवळ ३५ माणसे जखमी होऊन ५ अत्यवस्थ अवस्थेत मुंबईला रवाना केली, आणि ज्या बसचा अपवान झाला, त्याच धसने मी रोज रात्री धरी येतो. माझ्या अंगावर शहारे उभे राहिले, आणि मला माझ्या बाबांची आठवण झाली. जर मी त्या अपघातामध्ये सापडलो असतो तर ! त्यामुळे हॉस्पिटलमध्ये काही दिवस तरी काढावे लागले असते. तसेच अपघाताने काही खर्च करावा लागला असताच, आणि कामावर रजा लागल्याने पगार मिळाला नसता. या सर्व गोटींची जाणीव बाबांना होतीच. म्हणून त्यांना आपल्या मुलाला लवकर धरी जाण्याची बुळि दिली. मला हे सर्व कछल्यावर बाबांच्या वचनाची आठवण झाली, “कृतांताच्या दाढेतून! काढीन मी निजभक्ता ओढून”!

अशा साईमाऊलीला माझे शतशः प्रणाम।

नित्य मी जिवंत जाणा हेचि सत्य ।

नित्य ध्या प्रचीत अनुभव ।

श्री. के. के. थिटे
बी. एस्सी., बी. एड. एल. एल. एम्.
ऑफिसोफेट,
२५८, कसबा पेठ, पुणे ११.

* पुणे हे विद्येचे माहेर घर तसेच महाराष्ट्रातील एक उच्च सांस्कृतिक केंद्र मानले जाते. तसेच महाराष्ट्रातील अनेक मोठ्या वार असोसिएशन पैकी पुणे ही एक आहे. कारण एकटचा पुण्यात १५०० वर्कील वकीली करतात व त्यातूनच आज पर्यंत अनेक केंद्रीय मंत्री व महाराष्ट्राचे मंत्री म्हणून नावाजले गेले आहेत.

मी त्या मानाने ज्युनियर वकील, परंतु ज्या वकीलांच्या सोसायटीची दर-वर्षाची आर्थिक उलाढाल पन्नास लाखा पर्यंत जास्त आहे, अशा सोसायटीची मला सन १९८१ साला अखेर माहिती नसतानाही मला शीअर्स (चार शेअर्स) दुसऱ्या वकीलाचे बदलून मिळाले व मी सोसायटीचा नगण्य सभासद झालो. परंतु त्या नंतर सोसायटीच्या कारभारात मी लक्ष घालावे म्हणून अनेक सिनियर तसेच ज्युनियर वकीलांनी मला सोसायटीच्या त्रैवार्षिक निवडणुकीस उभे राहण्याचा आग्रह केल्यामुळे मी निवडणुकीस उभा राहून भरघोस मतांनी सभासद म्हणून निवडून आलो अर्थात माझ्या ध्यानी मनी नसतानाही मला वरील सभासदांनी पुन्हा लगेच मैनेजिंग कमिटीच्या निवडणुकीस उभे राहण्याचा आग्रह केला व डिसेंबर १९८२ मध्ये पदाधीकान्यांची निवडणुक झाली. मी त्या दिवशी सकाळी दर रोजच्या नित्यनियमा प्रमाणे शिवाजीनगर पुणे येथील सदगुर श्री साईबाबा मंदिरात जाऊन बाबांचे चरणी प्रार्थना केली की,, “बाबा मी या निवडणुकीत निवडून येऊ दे व माझ्यावर येणाऱ्या जबाबदाऱ्या व वकील वर्गाचा विश्वास संपादन करणेची कार्यक्षमता माझ्या अंगी येणेसाठी आशिर्वाद द्या. आणि काय आश्चर्यं पदाधिकान्यांच्या निवडणुकीत सर्वात तरुण असूनही जॉईंट सेक्रेटरी म्हणून माझी श्री साईकृपेने निवड झाली, व श्री साईकृपेने आज मी हे जबाबदारीचे काम यथा शक्ती पार पाडीत आहे. श्री साईबाबांवर श्रद्धा ठेवून व सबुरी धरून श्री साईभक्ती केल्यास साईभक्तीचे निश्चित फळ मिळाल्या शिवाय रहात नाही. हे मी अनेकदा अनुभवीत आहे.

श्री. साईबाबा माझ्या सारखेच आपल्या इतर भक्तांना साईभक्ती करणेची प्रेरणा देवोत व माझ्या सारखाच छपा वर्षाव साई भक्तांवर करोत हीच श्री साई चरणी प्रार्थना.

१६

आगळा वेगळा माझा साई

—श्री. सुरेश दत्तात्रेय कुलकर्णी
द्वारा द. ना. सिरुर बालकाश्रम,
४०, प्रार्थना समाज रस्ता
विलेपालं (पूर्व), मुंबई-४०० ०५७.

साई वाचांचा मी भक्त कसा झालो याचा सविस्तर उल्लेख जून १९८३
च्या "साईलीला" च्या अंकात "चमत्काराशिवाय नमस्कार नाही" या माझ्या
लेखात झालेला आहेच. भक्त म्हटल्यावर "साई चरित्र" वाचावे आणि माझ्या
लाडक्या साईवहूळ संपूर्ण माहिती मिळवावी अशी स्वाभाविक इच्छा माझ्या
मनात निर्माण झाली आणि म्हणून मी माझे मित्र सुप्रसिद्ध सिनेपार्श्वगायक श्री.
जयवंत कुलकर्णी यांचेकडून "साई-चरित्र" मागविले. ७४४ पानांचे ते चरित्र
पाहता आणि कामाचा मागील व्याप विचारात घेता लक्षात आले की, संपूर्ण
चरित्र वाचून लगेच होईल असे नाही आणि म्हणून मी साईचरित्र चाळावयास
घेतले आणि चाळता चाळता थी सद्गुरु साईबाबांची ११ वर्चने माझ्या वाच-
ण्यात आली ती वाचली आणि त्याच क्षणी मनाशी विचार आला की किती
समजण्यास सोपी, आचरणात आणण्यास साधी आणि तरीही महत्त्वपूर्ण अशी
ही वर्चने आहेत तेव्हां मी संपूर्ण साईचरित्र वाचले काय आणि अकरा वर्चनांचे
आचरण केले काय दोन्ही सारखेच.

अनेक पोथ्या, पुराणे, कहाण्या वर्गारे माझ्या वाचण्यात आल्या आहेत.
परंतु प्रत्येकात काही ना काही कूरता आढळून आली आहे. उदा. सत्यनारायणाची पोथी वाचली तर त्यात केवळ एकदा सत्यनारायणाचा प्रसाद घ्यायचे
टाळले तर त्या व्यापान्यावर चोरीचा आळ येऊन त्यास कैदखान्यात खितपत
पडावे लागले. तर एकदा सत्यनारायणाची पूजा करण्याचे विस्मरण झाले तर
त्याच व्यापान्याला त्याच्या नावेसह बुडवून जन्माची अद्भूत घडविल्याचे दिसते.
नंतर जेव्हा श्री सत्यनारायणाची यथासंग पूजा केली जाते तेव्हां मात्र त्या
व्यापान्याला त्याच्या नावेसह समुद्रातून वर काढल्याची अद्भूत किमया घडल्याचे
दिसून येते. असे अनेक अद्भूत चमत्कार वेगवेगळ्या देवतांनी आपल्या भक्तांना
त्यांच्याकडून भक्ती करताना चूक झाल्यास दाखविले आहेत.

प्रत्येक देवतांनी आपल्या भक्तांना आपली भक्ती, आपली पूजा अर्चा कर्णी करावी याचा यथासांग उहापोह केलेला दिसून येतो. भक्ती करताना थोडीशीही चूक झाली तरी देखील मोठचा आपत्तीतून, गरीबीतून, हाल अपेष्टातून भक्तांना जावे लागल्याचे दिसून येते म्हणजेच प्रत्येक देवतांनी माझी पूजा अशी करा तशी करा नाहीतर संकटांना सामोरे व्हा असाच जणू काही दंडक आपल्या भक्तांना घालून दिलेला आहे असे दिसून येते. माझ्या मते एखाद्या देवतेच्या कथा, पोथ्या, पुराणे यात सांगितल्याप्रमाणे यथासांग पूजा करणे म्हणजे ही झाली भितीपोटी भक्ती. भितीपोटी केलेली भक्ती ही खरी भक्ती नव्हे.

श्री साईबाबांच्या अकरा वचनात कोठेही अहंभाव दिसून येत नाही किवा त्या वचनांचे पालन करणे भक्तांना शक्य झाले नाही तर त्याबद्दल कोणताही शाय श्रीसाईनी आपल्या वचनात दिलेला नाही उलट “करेगा उसका भला न करेगा उसका भी भला” असा उदात्त विचार साईबाबांचे ठायी दिसला तो अन्यत्र कुठेच मला दिसला नाही.

अनेक देवतांच्या नैवेद्यासाठी दूध, साखर, मध, गुळ, खिरी, पंचमृत, पंचपक्वने, सोळा सोळा प्रकारच्या भाज्या, कोशिशीरी करण्यास शास्त्राने सांगितले आहेत. देवतांच्या प्रसन्नतेसाठी पारायणे, ब्राभ्यंताना दक्षणा, सुवासिनांना, कुमारीकांना, मुंजा मुलास जेवण, वस्त्रदान, इत्यादि सर्वसाधारणपणे गरीबाच्या खिशास न परवडणारे प्रकार सांगितले आहेत पण याच्या उलट माझ्या साईला नैवेद्य कोणता आवडतो तर झुणका आणि भाकर! म्हणजेच सर्वसामान्याचे जे रोजचे अन्न तेच माझ्या साईला आवडते. देव भूष्णून वेगळे असे काही नाही. फक्त तो नैवेद्य श्रद्धेने अर्पण करावा हाच एकमात्र हेतु.

साईचे आणखी एक वेगळेपण असे की ते सर्व धर्मीयांना आपल्याच जाती-जमातीचे प्रतीक आहेत असे वाटतात. जसे ते हिंदूना आपले वाटतात तसेच मुस्लिम धर्मीयांना देखील! हिंदू, मुस्लीम, खिस्ती, गुजराथी, पारसी, सिंधी, पंजाबी या सर्व वांधवांना ते आपलेच आहेत असे वाटतात. मला ही सुद्धा साईचीच लीला आहे असे वाटते की त्यांनीच आपले वर्तन असे ठेवले की सर्व-धर्मीयांना वाटावे की आपले धर्म, आपली शरीरे वेगवेगळी असली तरी आपला आत्मा एकच आहे. आपली मंदिरे वेगवेगळी असली तरी देव एकच आहे.

भारतातील सर्व धर्मीयांना धर्म आणि जाती यांच्या अभेद्य भिती ओलांडून एकत्र जमावयास लावण्याची आणि त्या सर्वांचे श्रद्धास्थान होण्याची किमया फक्त साईनाच नीटपणे करता आलेली आहे असे वाटते.

श्रीसाईनी केलेला उपदेशाही मोठा अर्थपूर्ण आहे. जणू काही त्यांनी आपल्या उपदेशातून सर्व भारतवर्षीयांना हेच सांगितले आहे की धर्म आणि जातीभेद विसरून माझ्या ठायी श्रद्धा ठेवा चणि सर्वांनी एकमेकाशी सबूरीने वागा तेच हिताचे.

वरील सर्व गोप्तीमुळे मला वाटते की, देवासारखा देव आणि माणसासारखा माणूस असा आहे माझा आगळा वेगळा साई. *

गुरुपौर्णिमा विशेषांकावदल

श्री. संपादक, क. हि. काकरेसाहेब,

यांस सा. न. वि. वि. क्षेम, जुलाई १९८३ चा गुरु पौर्णिमा अंक वाचला. मनाला फार आनंद झाला.

संपादकीय पासून सर्व लेख, कविता, योग्य असून हे मासिक भारतात सर्वात श्रेष्ठ आहे. असे म्हणण्यात काही चूक नाही, साई भक्तांना अभिमान आहे, की श्री साईबाबांवर प्रकाशित होणाऱ्या नियत कालिकांची सूची व पत्ते प्रकाशित करून फार मोठे उपकार केले आहेत.

श्री साईलीला मासिक मी रोज वाचतो. वाचत वाचतच मराठी शिकलो, माझी मातृभाषा कानडी आहे. माझी शिक्षा काशी क्षेत्री झाली म्हणून हिंदीच माझी मातृभाषा झाली आहे.

हे सर्व बाबा साईची कृपा. स. धन्यवाद!

आपला

प्रा. गुंडेराव पटवारी, "साहित्य रत्न
(विदर) कर्नाटक, ५८५४०१

साईबाबा आणि आपण

-कुमार बिपिन रमेश चव्हाण

साई निकेतन, गुजरलेन कार्नर,
मु. पो. ता. नवापूर, जि. धुळे,
नवापूर विन ४२५ ४१८

० सद्गुरु साईबाबा सतत आपल्याजवळ असतात आणि ते पावलो पावली आपल्याला सांभाळीतच असतात.

० सद्गुरु साईबाबा विश्वाचा नियंता आहे. आपणावर होणारा न्याय अन्याय तोच ठरवित असतो. अन्यायाने वागणान्यास कधीतरी दुःखभोगाचा दंड देतो आणि न्यायाने वागणान्यास एक दिवस यश देतोच म्हणून आपण न्यायाने वागावे; सत्य सोडू नये.

० साईबाबा हे तारक आहेत मारक नव्हेत. मोठमोठच्या संकटातून दुःखातून ते आपल्याला तारून नेतात.

० साईबाबा म्हणत, “तुम्ही माझ्याकडे पहा म्हणजे मी ही तुमच्याकडे पाहिन याचा अर्थ असा की, आपण मन व बुद्धि देवाला अर्पण करू तेव्हांच देव आपल्याकडे पाहिल.”

० साईबाबा म्हणत, “जो मनुष्य सत्यवचनी राहील त्याच्या पाठीमागे मी सदैव राहातो मला सत्य अधिक प्रिय आहे.” म्हणून आपण सत्याचाच मार्ग धरा.

० साईबाबांनी आपल्या वचनापैकी एका वचनात सांगितले आहे की, “शिरडीस ज्याचे लागतील पाय टळती अपाय सर्व त्याचे” म्हणूनच साईभक्तांनी अपाय दूर करण्यासाठी एकदा तरी शिरडीला जावे.

० तुम्ही कोणत्याही क्षेत्रात अगर व्यवसायात असा मात्र श्रद्धा आणि सबुरी बाळगली तर तुम्हांस शंभर टक्के यश मिळालेच म्हणून समजा त्यासाठी आपण श्रद्धा सबुरीची कास धरा.

० साईबाबांनी आपल्या भवतांना सांगितले आहे, “तुम्ही नुसते साई-साई असे नित्य स्मरा व माझी भक्ती करा म्हणजे तुम्हांला कळिकाळाचे भय कदापि राहाणार नाही आणि मुख आपणहून पायाशी येईल. निदान सुखासाठी तरी साई-साई नित्य स्मरा व बाबांची भक्ती करा.

० साईबाबांनी आपल्या भक्तांना सांगितले आहे “तुम्ही काहीही मागा मी ते पुरविन मात्र मागणे खत्यास धरून असले म्हणजे वाटेल ती किंमत देऊन पूर्ण करीन.

० साईबाबांनी सर्वांना उपदेश करताना म्हटले आहे “या जगात कोणी कोणाचे नाही. वायको, पुत्र, माता, पिता, वहीण, भाऊ, मामा, भाचे, काका, काकू इत्यादि सारा मायेचा खेळ आहे. आपण या जगात नम्नावस्थेत आलो व शेवटी एक दिवस या जगातून जाणार आहोत. म्हणून चांगले कार्य करून पूर्ण मिळवा.

*

परम साईभक्त श्री नानासाहेब चांदोरकर

साईबाबांचे अतिनिकटचे स्नेही व भक्त म्हणून श्री. नानासाहेब चांदोरकर यांचे नाव घेतले जाते. त्यांचे संपूर्ण नाव श्री. नारायण गोविंद चांदोरकर. त्यांचा जन्म ठाणे येथे शके १७८२ इ. स. १८६० च्या पौष महिन्यातील मकरसंक्रातीच्या दिवशी झाला. त्यांचे मराठी शिक्षण कल्याण येथे व इंग्रजी शिक्षण मुंबईस एलिफस्टन विद्यालयात व त्या पुढे एलिफस्टन महाविद्यालयात झाले, ते मुंबई विद्यापीठाचे बी. ए. पदवीधर. संस्कृत हा त्यांचा अतिशय आवडीचा विषय.

बी. ए. नंतर त्यांची नेमणूक प्रथम संगमनेर येथे मामलतदार कचेरीत कारकुनाचे जागेवर झाली. नंतर ते काही दिवसांनी नगर जिल्ह्यातील कोपर-गावी अव्वल कारकून म्हणून नेमले गेले. १८९२ साली नगर येथे ते कलेक्टर-साहेबांचे चिटणीस झाले. पुढे १८९३ साली त्यांना पुणे जिल्ह्यात घोडनदी ताळुक्याचे मामलतदार नेमण्यात आले. नंतर पुन्हा १८९४ ते १९०१ पर्यंत नगर जिल्ह्याच्या कलेक्टरसाहेबांचे चिटणीस नेमण्यात आले. १९०२ मध्ये

त्यांना जामनेर तालुक्याचे मामलतदार नेमले गेले. नंतर त्यांची बदली अनुक्रमे नंदुरबार, पंढरपूर इ. ठिकाणी मामलतदार म्हणून करण्यात आली होती. १९०८ साली ते पुणे येथे डिस्ट्रिक्ट डेप्युटी कलेक्टर झाले व १९०९ साली त्यांची बदली ठाणे येथे डिस्ट्रिक्ट डेप्युटी कलेक्टर म्हणून झाली व १९१५ साली ते डिस्ट्रिक्ट कलेक्टर या पदावरून सेवानिवृत्त झाले.

श्री. नानासाहेब यांचा विवाह १८७८ साली कल्याण येथे झाला. अलिबाग जिल्ह्यातील पनवेल तालुक्यातील पळसपे गावातील प्रसिद्ध श्रीमान सावकार व जमीनदार ओझे घराण्यातील श्री. विनायक सदाशिव उर्फ काकासाहेब ओझे यांची कन्या बायजाबाई यांच्याशी झाला. त्याचे सासरचे नांव राधाबाई. नानांना बरीच अपत्ये झाली.

नानासाहेब कोपरगावी अव्वल कारकून असताना त्यांचा लहान मुलगा आजारी पडला, पण त्या वेळी तिथे रुणालय नसल्याने व वेळेवर औषध-पाण्याची सोय न झाल्याने तो मरण पावला. औषधपाण्यावाचून येथल्या लोकांची बरीच गैरसोय होत असते, म्हणून की काय, नानांनी १८९० साली आपले स्वतःचे पैसे खर्च करून एक खाजगी रुणालय कोपरगावी काढले व ते १८ वर्षे चालवून पुढे लोकल बोर्डच्या ताब्यात दिले.

अहमदनगरच्या कलेक्टरसाहेबांचे चिटणीस श्री. चिंदंबरराव गाडगीळ यांची बदली मामलतदाराच्या जागी झाली. नाना चिटणीसपदावर असताना कोपरगाव तालुक्याची जमावंदी त्यांच्याकडे होती. तेव्हा शिरडीचे अप्पा कुलकर्णी हे बाबांची आज्ञा घेऊन जमावंदीसाठी नगरला जायला निधाले, तेव्हां श्रीबाबांनी अप्पाला निरोप दिला की 'नानांना मी बोलाविले आहे, सांग. 'अप्पानी नगरास गेल्यावर बाबांचा निरोप नानांना सांगितला, पण येत नाही असा जबाब दिला, असे तीन वेळा झाले. शेवटी नानांनी बाबांच्या भेटीस येण्याचे कबूल केले.

पुष्कळ दिवस रद्दी म्हणून गाठोडच्यात बांधून ठेवलेला व मानेवर थोडा काटलेला अलपाकाचा कोट घालून ते एके दिवशी बाबांकडे यावयास निधाले. पण आपण एखाद्या संताकडे जात आहोन, की अप्पांच्या नादी लागून एखाद्या भणंग फकिराकडे जात आहोत; व संताकडे जात असू तर त्यांच्या पुढे ठेवण्या-साठी आपत्याजवळ काहीच नाही, अशा प्रकारचे विचार त्यांच्या मनात डोकावू

लागले. पुढे शिरडी जवळ जात असता सहज म्हणून त्यांचे हात खिशात गेले तो काय आश्चर्य! एक पुडी त्यांना सापडली. ती उघडून पाहाता तीत तीन-चार बदामविया व तीन-चार खडीसाखरेचे खडे त्यांना आढळून आले. त्यांना आनंद झाला. ते बाबांकडे गेले व बाबांना साष्टांग नमस्कार घालून त्यांच्यापुढे ती पुडी ठेवून ते बाबांजवळ बसले व मला का बोलावल, म्हणून त्यांनी बाबांना विचारले,

“अरे, जगात एकच का नाना आहे व मी तुलाच का बोलावले, याच काही कारण असेलच, की नाही. तुझी व माझी चार जन्मांची संगती आहे. तुला माहित नाही, पण मला माहित आहे.”

नानांचा या गोष्टीवर विश्वास बसेना. नानांच्या आग्रहावरून बाबांनी त्या पुडीतील बदामाचा तुकडा व खडीसाखरेचा खडा ठेवून बाकीची पुडी नानांना परत दिली व आता असेच येत जा, असे नानांना परत जाताना सांगितले. पुढे नगरला त्लेग सुरु झाला, तेव्हां बाबांना विचारूनच नानांनी टोचून घेतले

एकदा नानासाहेब हरिशचंद्राचे डोंगरावर देवीच्या दर्शनासाठी म्हणून गेले, पण डोंगराच्या मध्यावर आल्यावर त्यांना वरती घटवेना व खालीही उतरवेना, यातच तहाने ने ते व्याकूळ झाले. ते एका दगडावर थकलेल्या अवस्थेत बसले. एवढ्यात एक मोळीविक्या आला. त्याच्याकडे पाण्याची त्यांनी विचारपूस केली, तेव्हां तू जिथे बसला आहेस तिथे पाणी आहे, असे सांगितले व खरोखरच नाना जिथे बसले होते, तिथे पाणी मिळाले.

काही दिवसांनी नाना बाबांच्या दर्शनासाठी शिरडीस गेले तेव्हां बाबांनी त्यांना या गोष्टीची आठवण करून दिली. तेव्हां नानांना बाबांचे खूप कौतुक वाटले व त्यांची श्रद्धा दिवसेंदिवस वृद्धिगत होऊ लागली.

पुढे नानांनी शिरडीस एक छोटेसे घर बांधले व ते तिथे रहावयास जात. त्यांनी ठिकठिकाणी तंबू बांधून बाबांच्या दर्शनासाठी येणाऱ्या भक्तांची सोय प्रथम केली. आपल्या पदरच्या खचने त्यांनी एक खाणावळ पण काढली. बाबा निरनिराळचा लोकांकडून, मारवाड्यांकडून रकमा आणून आपल्या भक्तांची योग्य ती संभावना करीत असत व नानासाहेब शिरडीस आले, म्हणजे त्यांना त्या रकमांची भरपाई करण्यास सांगत असत व नाना पण न कुरकुरता सारे पैसे चुकते करीत व मारवाड्यांच्या पोहोच पावत्या घेऊन त्या बाबांच्या चरणी अर्पण करीत. या व्यवहारानिमित्त बाबांनी नानासाहेबांना

अनेक प्रकारचा उपदेश करून अनेक अनुभव दिलेले आहेत. नानांनी बाबांच्या करिता शिरडी कार्यासाठी अत्युकृष्ट भावनेने व अमर्याद प्रेमाते कमीत कमी दहा हजार रुपये खर्च केले. नानांनी बाबांची फार मोठी ह्यातभर सेवा केली. ता. २१-८-१९२१ रोजी श्रावण कृ. ४ शके १८४३ रोजी नानासाहेब कल्याण येथे आपल्या स्वतःच्या घरी श्रीसाईचरणी विलीन झाले.

श्रीसाईबाबा नानासाहेबांच्या जवळ स्पष्ट व मनमुराद बोलत असत. बाबांना प्रख्यातीस आण्यास व त्यांची सुकीर्ती वाढविण्यास नानासाहेबच कारणीभूत आहेत, असे म्हणावे लागल्यास ते अतिशयोक्तीचे होणार नाही. बाबा मूळचेच अमोल रत्न; परंतु हे अमोल रत्न शिरडीसारख्या लहानर्या गावात पडले, त्यामुळे त्यांची प्रसिद्धि जेवढी व्हावयास पाहिजे होती तेवढी झाली नव्हती; पण नानासाहेबांच्यामुळे अनेक पदवीधर व बडी बडी मंडळी शिर्डीस फार मोठ्या प्रमाणावर येऊ लागली व बाबांची उजवल अशी कीर्ती सगळीकडे पसरली. बाबांनी नानांना परमार्थाचे अनेक धडे दिले. अनुभव दिले, दृष्टांत पण दिले.

एकदा श्रीबाबांनी नानांना 'तद्विद्वि प्रणिपातेन' या गीतेतील श्लोकाचे स्वतः विवरण करून सांगितले, ती घटना अशी :

एकदा नाना बाबांचे पादसंवाहन करीत असताना तोंडाने काहीतरी गुणगुणत असल्याचे पाहून श्रीबाबांनी त्यांना विचारले,

"अरे नाना, काय गुणगुणतो आहेस, जरा मोठ्याने तरी म्हण, आम्हांला पण एकू दे."

यावर नाना अद्वीने म्हणाले,

"काही नाही, बाबा सहज गीतेचा पाठ म्हणत होतो."

"असे का? छान!" श्रीबाबा उद्गारले व जो श्लोक नाना गुणगुणत होते. तो मोठ्याने म्हणण्यास व त्याचा अर्थ विशद करण्यास त्यांना सांगितले. तेव्हां बाबांच्या आज्ञेनुसार नानांनी पुढील गीताश्लोक मोठ्याने म्हणून दाखविला तो असा –

तद्विद्वि प्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया ।

उपदेश्यन्ति ते ज्ञानं ज्ञानिनस्तत्त्वं दर्शिनः ॥

(अ. ४ श्लोक ३४)

हा मूळ श्लोक म्हणून ज्ञात्यावर नानांनी आपल्या परीने अर्थ सांगण्यास मुख्यात केली. ते म्हणाले,

“जो कुणी गुरुपदी प्रणिपात करून, स्वतःचे जीवित गुरुसेवेस वाहातो व आदराने प्रश्न पुसून स्वतःचे समाधान करून घेतो, त्याला ज्ञानीजन ज्ञानोपदेश करतात” असे सांगून नाना पुढे म्हणाले, बाबा, माझ्या माहितीप्रमाणे गीतेच्या सर्व भाष्यकारांनी गुरुसेवा, गुरुप्रणति ही ज्ञानसंवित्तिदायक असल्याचे स्पष्टपणे सांगून जो कुणी या मार्गाने जाईल, त्याला तत्त्वदर्शी ज्ञानी ज्ञानाचा रस्ता जरूर दाखवतील, असे स्पष्टपणे आश्वासन दिले आहे.

श्री बाबांनी हे स्पष्टीकरण ऐकून घेतले व म्हणाले,

“पहिल्या दोन चरणांचा अर्थ मला मान्य आहे; पण उत्तर श्लोकाचा जो अर्थ तु सांगितलास, तो माझ्या मते बरोबर नाही. ‘उपदेश्यन्ति ते ज्ञानं ज्ञानितं स्वत्त्वदर्शिनः या चरणात ‘ज्ञान’ शब्दाएवजी ‘अज्ञान’ हा शब्द घेतला पाहिजे. वास्तविक हा चरणच उपदेश्यन्ति तेऽज्ञानं ज्ञानं स्तत्वं दर्शिनः असे असावयास हवा होता, अरे, असे पहा, ‘ज्ञान’ हा काय बोलाचा विषय आहे, म्हणून त्याचा उपदेश करता येईल? ‘ज्ञा’ हे शब्दातील असून ‘अज्ञान’ मात्र उपदेशाचा विषय होऊ शकते. भगवांनी गीतेत स्पष्टपणे सांगून ठेवले आहे की ज्याप्रमाणे गर्भ वारेने वेष्टिलेला असतो किंवा आरथावर मळ, थूळ साचलेली असते, तसेच ज्ञान हे अज्ञानाने वेष्टिलेले असते. अज्ञान दूर केले गेले, की ज्ञान स्वयंप्रकाशू लागेल. लक्षात ठेव, की ‘ज्ञान’ ही जाणावयाची वस्तु नाहो, तसेच ती उपदेशाची पण नाही. फक्त प्रणिपात, परिप्रश्न सेवा हृथा गुम्कुपेच्या माध्यमाने याचा उदय प्रत्येकाच्या अंतःकरणात होऊ शकेल.”

आपल्या हृथा विधानाच्या स्पष्टीकरणार्थ रज्जू-सर्प, सुवर्ण-काट (सुवर्ण-गंज) वगैरे उदाहरणे देऊन श्रीबाबा शेवटी म्हणाले,

“सारांश, अज्ञानाचा समूळ नाश ज्ञात्यावर जे उरेल, ते शुद्ध ज्ञान असेल, हेच वर उद्धृत केलेल्या श्लोकाचे हृदयगत आहे.”

हे गोड निरूपण ऐकून नानासाहेब चांदोरकरांनी श्रीबाबांच्या चरणी लोटागण घातले व दोन्ही हातांनी त्यांचे चरण वंदिले.

ही कथा श्रीसाईसच्चरित या साईबाबांच्या चरित्रग्रंथात अध्याय ३९ मध्ये अलेली आहे. ज्या अभिनव पद्धतीने वरील श्लोकाचा श्रीबाबांनी अर्थ विशद केला, यावरून त्यांचे संस्कृत भाषेवरील प्रभुत्व दिसून येते.